

Рецензия

на дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен „доктор“ по професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика - консултиране в клиничната социална работа)

Тема: „ Консултиране в група на жени, жертви на домашно насилие“

Докторант: Мария Михайлова Горинова

Рецензент: доц. д-р В. Делибалтова

1. Данни за докторанта.

Мария Михайлова Горинова е родена на 6 октомври 1970 г. в гр. Казанлък. През 1995 г. завършва специалност Дефектология на СУ „Св. Кл. Охридски с квалификация логопед-сурдопедагог. Своята подготовка докторантката продължава с курсове по групова психотерапия. Това ѝ позволява да работи в полето на специалната педагогика като логопед в Детско-юношеска психиатрична клиника – стационар към Александровска болница и да води терапевтични групи с деца и юноши с обучителни трудности и деликвентно поведение. Интересите си към логопедията и груповата психотерапия и детската психиатрия потвърждава с членството си в Асоциацията на логопедите и фониатрите в България, Дружеството по детска психиатрия и свързаните с нея професии и Асоциацията по музикотерапия и с работата си като хоноруван асистент във ФНПП на СУ „Св. Кл. Охридски“.

Цялостната дейност на Мария Горинова оставя впечатление за добросъвестна и целенасочена работа, подчинена на ясни професионални интереси.

2. Данни за докторантурата.

Горинова е зачислена като задочен докторант във ФП на СУ „Св. Кл. Охридски“ на основание на Заповед на Ректора от 10.02.2011г. и е положила всички необходими докторантски минимума съобразно учебния

план. На 10.02. 2015 г. е отчислена с право на защита и е насочена към такава след обсъждане на труда в катедра Теория на възпитанието на ФП.

Представените документи по процедурата отговарят на Правилника за условията и реда за присъждане на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Кл. Охридски“.

3. Описание и характеристики на труда.

Признаването и нарастващата нетолерантност на обществото към домашното насилие в последните години са съпроводени с усилията и на специалистите, и на практиците не само да се достигне до същността и причините за неговата поява, но и по посока на създаване на ефективни програми за социална работа с жертвите. В този смисъл с избора на темата докторантката е показала своята чувствителност да открива и разработва значими обществени проблеми с теоретични и практически затруднения за решаването им. Доказателство за казаното е и целта на настоящото изследване, реализирана в представения труд в обем от 237 страници, от които 224 страници основен текст и приложения. Авторската идея е разгърната в увод, две глави и обобщения и изводи. Представени са 30 таблици и 41 фигури, позволяващи да се навлезе както в „кухнята“ на изследването, така и илюстриращи в дълбочина получените данни.

Изследователските намерения на Горинова са заявени ясно в самото начало на работата в т. нар. Постановка на изследването. Определени са неговите обект, предмет, цел и задачи. Доказването на авторската хипотеза, която гласи: „ Стимулирането на спонтанността посредством комбинация от консултативни подходи и техники в процеса на психосоциална работа в група, оказва положително влияние върху емоционалния статус и общото психично благосъстояние на жени, жертви на насилие“, е търсено на основата на реализирана диагностична работа с използването на три диагностични метода – Депресионен инвентар на Арън Бек, Скала за оценка нивото на дистрес въз основа на субективното самооценяване на благосъстоянието на изследваните лица на К. Еванс и др и Тест на Д. Кипър и Х. Шимър за спонтанност на емоционалното и социалното поведение.

Теоретичните основи на изследването, представени в Първа част на текста, са изградени на базата на добра научна осведоменост по проблема (117 източника, от които 49 на кирилица и 68 на латиница), границите на който тук са определени от социалнопсихологическите параметри на домашното

насилие над жени, социалнопсихологическите параметри на групата и спецификата на социалната работа. Представени са основните теории за насилието и в частност за домашното насилие, основните български изследвания върху измеренията на проблема у нас, факторите и причините за неговата поява, фазите на неговото разгръщане и последиците за жертвите. Значително място е отделено на групата и груповите взаимоотношения като е поставен акцент върху концептуалните подходи към консултирането в група. Разбираемо в контекста на темата е и специалното внимание на автора към спецификата на социалната работа с жени, жертви на насилие.

На фона на четивния и на места пределно обширен текст дотук, авторовият подход по отношение на очертаване на спецификите на работата с жени, жертви на насилие, предизвиква известни въпроси с направените разглеждания по отношение на т. нар. „социална работа насочена към контингент от лица със „специални потребности““/стр.70/. По начина на своето представяне, основанията за направения от докторантката избор на понятия и теории и тяхната относимост към темата на изследването, изглеждат дискуссионни. Вероятно аргументите за подобен избор биха били по-убедителни при известно прецизиране на позоваванията на използваната литература, особено в тази подчаст. Подобно решение би позволило и открояване на авторовата позиция и отделянето ѝ от други съществуващи подходи.

Работата би спечелила и от задълбочаване на авторските анализи и формулирането на изводи, но независимо от това трудът в тази своя Първа част като цяло представя една относително цялостна картина на състоянието на проблема в специализираната литература, което е безспорно добра основа за разгръщане на емпиричното изследване.

Извън казаното, интересни в тази част на труда са разглежданията, които са посветени на използването на психодрамата в социалната работа с жени, жертви на домашно насилие. Прави впечатление не просто доброто познаване на възможностите на психодрамата, но и равнището на интерпретиране на нейното използване в контекста на избраното изследователско поле.

Изследването, представено във Втора част на работата, е реализирано на основата на психосоциално консултиране с две групи жени. Пунктуално са описани характеристиките и особеностите на лицата, включени в групите и условията, при които са осъществени сесиите. Разработени и предоставени са пет блока дейности с темите, върху които се работи и примери от

работата. Дискусионно е дали направеното може да бъде определено като модел, но независимо от това, разработените сесии са интересни и с безспорна практическа стойност.

Вероятно тук би могло да се дискутира дали и доколко реализираните терапевтични сесии могат да се определят като експеримент. Без да си позволявам да навлизам в подобни спорове, ще спомена само, че са известни различните научни тези, свързани с използването на експеримент в изследвания в това научно поле и вероятно известни уговорки в текста на тази работа биха били полезни за адекватното възприемане на авторската идея.

Приятно впечатление прави компетентното представяне на използваните диагностични методи и валидизацията на инструментите. Измерванията с избраните диагностични методи са реализирани преди и след терапевтичните сесии, а резултатите от тях са представени с вещина. В този смисъл следва да се подчертае, че всички разглеждания и анализи са целенасочени и ориентирани към реализацията на изследователската програма, което естествено е довело до осъществяването ѝ в цялостен и завършен вид. За доказване на хипотезата са предпочетени корелационни анализи на данните от всеки етап от работата, а резултатите са онагледени графично и таблично. Изведен е факторен модел, който според автора, „разкрива значимостта на преобразуващия експеримент“ и води до потвърждаване на хипотезата.

Анализите на получените данни са интересни и значими не само в контекста на изследването, а и от гледна точка на разкриващите се възможности за реалното използване на разработените сесии. Тази ориентация към практически работещите решения е една от характерните страни на авторката и безспорно достойнство на труда.

4. Автореферат и други публикации.

Резултатите от изследването са намерили своята публичност чрез четири публикации, две от които на английски език в съавторство. Авторефератът отразява вярно и пълно работата.

5. Оценка на приносите.

Представеният труд е посветен на актуален проблем, при решаването на който днес у нас се разчита предимно на чужди практики и личен опит. На

фона на и без това скромното наличие на българските изследвания в това поле, настоящият труд има своя специфична физиономия с опита да се обоснове и конструира практически работеща система от сесии за консултиране на жени, жертви на насилие. Доказването на ефективността на работата по отношение на предварително определени променливи на основата на валидирани методи прави не просто възможно, но и коректно практическото използване на разработените тук дейности в български контекст и е добра отправна точка както за бъдещи изследвания, така и за работа в полето на практиката.

6. Заключение

В представения дисертационен труд авторът показва чувствителност към значими проблеми, за преодоляването на които има теоретични и практически затруднения и способност да изгражда и отстоява собствен подход за възможните практически решения чрез интерпретация и дообогатяване на известни техники и стратегии за работа. На основата на тези достойнства и независимо от направените бележки, предлагам на Научното жури да присъди на Мария Михайлова Горинова образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 1.2. Педагогика (Теория на възпитанието и дидактика - консултиране в клиничната социална работа).

31.08.2015г.

Рецензент:

/доц. д-р В.Делибалтова/